

Palamusen Oskar Lutsin pitäjänkoulun museo

Vuonna 1987, kylmänä tammikuun päivänä avattiin Palamusella kirjailija Oskar Lutsin Kevade-romaanista tunnetussa pitäjänkoulussa museo, jonka tehtävänä on esitellä koulun historiaa, Palamusen seudun menneisyyttä sekä kirjailijan elämää ja tuotantoa. Vuonna 1996 museosta tuli Jõgevan maakunnan keskeinen museo.

Oskar Luts (7.1.1887 Järveperä – 23.3.1953 Tartto) kävi täällä koulua vuosina 1895 – 1899. Kirjailijan kouluajan muistelmista syntynyt esikoisteos ilmestyi 1912 – 1913. Tähän mennessä siitä on ilmestynyt 19 uusintapainosta eestiksi ja 12 venäjäksi. Teosta on käännetty 13:lle kielelle.

Palamusen koulu perustettiin v. 1687. Museona toimiva pitäjänkoulun rakennus lukkari Aleksander Georg Nieländerin asuinhuoneineen valmistui v. 1874. Koulun tilat ja lukkarin työhuone on entisöity ja kalustettu 1800-luvun loppuvuosien hengessä.

Lukkarin salin esineet ovat Lutsin lapsuus- ja kouluvuosien mukaisia ja ne on valittu hänen tunnetuinta Kevade-kirjaa seuraten. Salissa on kirjailijan koulutodistuksia ja perhekuvia, samoin Kevade-kirjan eestin- ja vieraskieliset painokset.

Siellä saa myös tietoja teoksen alkukäyttäjistä. Valokuvista näkyy, miten elokuva ja näytelmät ovat valmistuneet.

On varsin mielenkiintoista, että Kevade-romaanin ensimmäinen lukija ja arvostelija oli Oskar Lutsin nuorempi veli Theodor (14.8.1896 Palamuse – 24.9.1980 Sao Paolo), tunnettu elokuvaohjaaja.

Näyttely **lukkarin ruokailuhuoneessa**, jossa 1800-luvulla asuivat tytöt, esittelee Palamusen pitäjän historiaa, kulttuurielämää ja koulun uskonnonopetusta.

Palamusen (Paldessenin) pappi mainitaan ensimmäistä kertaa v. 1243. Palamusen Pyhän Bartholomeuksen kirkko on yksi Eestin vanhimmista säilyneistä kirkkoista.

Palamusella on toiminut useita seuroja. Eniten museossa on kiinnitetty huomiota paloseuran toimintaan. Vuonna 1910 valmistuneen seuratalon rakentamista Oskar Luts on kuvaillut Paunvere-näytelmässä (1913).

Entisessä **lukkarin keittiössä** voi tutustua vanhempaan kouluhistoriaan. Enemmistö vuosisadan vaihteesta peräisin olevista oppikirjoista on venäjänkielisiä, sillä venäjä oli tuolloin pitäjänkoulun opetuskielenä. Huoneessa on esillä myös vanhoja koulutodistuksia, vihkoja, kirjoitusvälineitä ja muita tuona aikana koulussa käytettyjä esineitä. Näytteillä on myös asiakirjoja, jotka esittävät Palamusen koulun yli 300-vuotista historiaa.

Koulutupan, jossa on saarnatuoli, taulu, seinäkello, Euroopan kartta, keisarin kuva ja pitkät koulupenkit, mahtui sata vuotta sitten koko kouluväki. Kaikki lapset – koulua käytiin talvisin, yhteensä neljä talvea – mahtuivat samaan huoneeseen. Oskar Lutsin aikoina koulussa oli lähes 40 oppilasta.

Koulutuvan nurkassa sijaitsevat harvinaiset urut, jotka ovat peräisin 1700-luvun loppupuoliskolta. Urkumestarina toimi C.G. Thal, joka oli ensimmäisiä Eestissä. Lukkarilla oli tapana rangaista oppilaita seisottamalla heitä urkujen takana.

Poikien makuuhuoneessa, jossa nykyään herättää huomiota Tootsin punainen maapallo, asuivat kauempaa tulleet pojat. Kaikki tarvittavat tavarat otettiin mukaan kotoa. Viikon ruokia, joita säilytettiin ruokakomerossa, voi nähdä hyllyillä.

Poikien makuuhuoneen vieressä on **koulumestarin huone**, josta Kevade-kirjasta tutun koulumestari Laurin oli hyvä mahdollisuus pitää poikia silmällä.

Oskar Lutsin ikuistama Ludvig Roose, koulumestari Laurin prototyyppi, on yksi kouluhistorian

rakastetuimpia henkilöitä. Hän työskenteli Palamusella 12 vuotta. Koulutyön lisäksi hän opetti pojille kirjansitomista ja puutyötä. Koulumestarin huonekalutkin ovat suurimmaksi osaksi hänen tekemiään. Myöhemmin, kun hän oli Saadjärvellä koulunjohtajana, hänen oppilainaan olivat mm. runoilija Henrik Visnapuu ja Tarton yliopiston rehtori Hans Kruus.

Pitäjänskoulun pihalla on entisestä ajasta säilynyt vain lukkarin omenavarasto. Lukkarin vaunuvaja ja hevostalli on myöhemmin rakennettu uudelleen. Kirkon lähellä Kooliallikan (Koululähteen) luona on kuuluisa vuokramiehen sauna, jonka ikkunan Toots rikkoi ampumalla. Ammejoesta voi innokas etsijä löytää jopa upotetun lautan.

1. Lukkarin eteinen
2. Lukkarin sali
3. Lukkarin työhuone
4. Lukkarin makuuhuone
5. Lukkarin ruokailuhuone, tyttöjen makuuhuone
6. Lukkarin keittiö
7. Koulutupa
8. Ruokakomero
9. Koulun eteinen
10. Poikien makuuhuone
11. Koulumestari Laurin huone
12. Koulun kanslia

+ Lukkarin asuinhuoneet
+ Pitäjänskoulu

Museo on auki: 15. lokakuuta – 14. toukokuuta Ma–Pe 10–17
15. toukokuuta – 14. lokakuuta Ma–Su 10–18

Tieto ja tilaukset puh. (077) 60 514

e-mail: info@palmuseum.ee

Kotisivu internetissä: www.palmuseum.ee

Palamusen Museo
Köstri allée
49202 Palamuse
Jõgeva maakond